

> Retouradres Postbus 20952 2500 EZ Den Haag

Minister van Infrastructuur en Milieu
Mevrouw drs. M.H. Schulz van Haegen
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Rijksvastgoedbedrijf
Atelier Rijksbouwmeester
College van Rijksadviseurs

Korte Voorhout 7
Postbus 20952
2500 EZ Den Haag

Contactpersoon

Datum 31 augustus 2016
Betreft CRa-advies Kustpact

Uw kenmerk
IENM/BSK-2016/69890

Kopie aan

Zeer geachte mevrouw Schulz van Haegen, Excellentie,

Met plezier breng ik op uw verzoek advies uit over het bestuurlijke traject op weg naar een Kustpact. In antwoord op wat u mij heeft gevraagd zal ik kort reflecteren op de actuele tussenstand en aanbevelingen doen voor het vervolg.

Het besluit van het kabinet om de regels voor de bebouwing in en aan de kust te decentraliseren en te vereenvoudigen, leidde begin dit jaar tot grote publieke verontwaardiging. Vanaf 1 juli 2016 zouden gemeenten en provincies zeggenschap krijgen over de bescherming en de ruimtelijke ontwikkeling van het strand en de duinen, één en ander conform de afgesproken decentralisatie in het domein van de ruimtelijke ordening. De natuur- en milieuorganisaties luidden de alarmklok en startten de campagne 'Bescherm de Kust'. Hun bezorgdheid over de toekomst van dit unieke landschap werd gesteund door meer dan 100.000 Nederlanders. In reactie hierop heeft u de Tweede Kamer toegezegd de bestaande regels voorlopig te handhaven en met de andere overheden en de maatschappelijke organisaties een nationaal Kustpact te sluiten. Dit pact moet helderheid geven over de waarden van het kustgebied en de verdeling van verantwoordelijkheden bij de bescherming en de ontwikkeling van de gehele kustzone in Nederland.

Het Kustpact is niet het eindpunt, maar het vertrekpunt om te komen tot een visie op basis van gedeelde waarden. Inmiddels heeft bureau Strootman het rapport Inventarisatie Waarden en Beleid Nederlandse Kust, als basis voor het Kustpact afgerond en ligt er een concepttekst voor het Kustpact.

Reflectie op de Inventarisatie Waarden en Beleid

Ik heb bij de totstandkoming van de Inventarisatie van Waarden en Beleid twee keer overleg gehad met bureau Strootman. De rapportage brengt relevante informatie uit verschillende bronnen samen en tilt die naar het schaalniveau van de

totale Nederlandse kust. Strootman onderscheidt vervolgens acht thema's waarmee de ruimtelijke kwaliteit van de kust wordt omschreven: vrij zicht en grootschaligheid, natuurlijkheid, ongereptheid en dynamiek, robuuste waterstaat, contrasten met het achterland, kusterfgoed, kustplaatsen en achterland, gebruikskwaliteiten en tot slot de culturele en mentale betekenis van de kust. Mij komen deze thema's zeer herkenbaar maar hier en daar ongelijksoortig en enigszins overlappend over.

Wat prachtig blijkt uit de rapportage is de enorme verscheidenheid in de beleidsmatige duiding van en omgang met landschappelijke kernkwaliteiten bij de verschillende betrokken provincies. Op basis van een vergelijking van beleidscategorieën komt bureau Strootman tot drie niveaus van bescherming: hoog, medium en licht. Uit het kaartbeeld blijkt het overgrote deel van de kustzone een hoge bescherming te genieten. Het vigerend ontwikkelingsbeleid gaat pas spreken in de verder ingezoomde combinatiekaarten waarop voorgenomen recreatievoorzieningen zijn ingetekend: zeker langs de Hollandse en Zeeuwse kust staan veel initiatieven op stapel die geprojecteerd zijn op locaties met een hoge beschermingsgraad zoals Natura 2000 of drinkwaterwingebieden. Dit rechtvaardigt een gedegen en betrouwbaar instrumentarium om op specifieke locaties tot een juiste afweging bij en inpassing van ontwikkelingen te komen.

Vanwege zijn bovenlokale overzicht en zijn diagnostische karakter beschouw ik de Inventarisatie Waarden en Beleid als een eerste goede bouwsteen voor een verdere gezamenlijke uitwerking door de betrokken provincies. In het verlengde van mijn opmerking over de wijze waarop de waarden zijn gerubriceerd wil ik aanbevelen om in het vervolg een wat scherper onderscheid te maken in vier complementaire samenhangende waardencomplexen als legitimatie voor een basiszoning: de kust als ongestoord ecologisch en hydrologisch reservoir, als robuuste garantie van hoogwaterveiligheid, als onbegrensde openbare ruimte en als aantrekkelijk lokaal, regionaal, nationaal en internationaal ontspanningslandschap.

Inhoud van het Kustpact

Het lijkt erop dat partijen op korte termijn streven naar een convenant waarin de uitgangspunten voor een aantal nadere uitwerkingen worden vastgelegd. Ik gebruik daarvoor graag de metafoer van vier cornervlaggen en een aantal spelregels waardoor de afmetingen van het speelveld en de omgangsvormen gedurende de uitwerking en de implementatie daarvan worden bepaald. Ik zie de volgende cornervlaggen: de gedeelde waarden van de kust, de decentralisatie van het omgevingsbeleid, de legenda van een mogelijke ruimtelijke zoning en ten slotte een voorziening voor advisering en voor monitoring van de feitelijke

ontwikkelingen gedurende de komende jaren. In het bestek van dit advies werk ik hieronder alleen de laatste twee onderdelen nog iets verder uit:

1 een gezamenlijke zonerings

Het zou goed zijn in het pact vast te leggen dat de provincies gezamenlijk willen komen tot een zonerings op basis van vier gebiedscategorieën die ontleend zijn aan de kwetsbaarheid van de collectieve waarden van de kust voor nieuwe bebouwing:

- zeer kwetsbare gebieden: bebouwing wordt niet toegestaan
- kwetsbare gebieden: bebouwing alleen onder zware voorwaarden
- minder kwetsbare gebieden: bebouwing onder voorwaarden
- ontwikkelingsgebieden: bebouwing toelaatbaar met het oog op omgevingskwaliteit.

De gezamenlijk overeengekomen zonerings moet worden vastgelegd in de Nationale Omgevingsvisie. Het is aan de provincies afzonderlijk om de resultaten en het bijbehorende toekomstbeeld te vertalen in een eigen afwegingskader voor ruimtelijke ontwikkelings en dat te borgen in de provinciale omgevingsvisie en -verordening. Provincies kunnen afzonderlijk met de betrokken gemeentes werkbare voorwaarden en/of richtpunten formuleren op gebiedsniveau, zodanig dat deze vertaalbaar zijn in zowel de gemeentelijke bestemmingsplannen als in de provinciale verordening.

2 de vinger aan de pols

Het belang van de bescherming en de voortgaande evenwichtige ontwikkeling van de collectieve waarden van onze kust vraagt om meer dan juridische borging in het omgevingsbeleid. Het vraagt ook om actieve kwaliteitsborging aan de voorkant bij ontwerp en uitvoering van initiatieven en periodieke kritische reflectie aan de achterkant in de vorm van monitoring. Voor de kwaliteitsborging door lokale en provinciale overheid stel ik voor een kwaliteitsteam voor de kust in te stellen bestaande uit de vier onafhankelijke provinciaal adviseurs ruimtelijke kwaliteit (PARK's) van de meest betrokken provincies (Groningen, Friesland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland) onder voorzitterschap van een van de leden van het College van Rijksadviseurs. Dit voorstel impliceert dat ook de provincies Friesland en Zeeland hiertoe een PARK aanstellen. Voor periodieke kritische reflectie en monitoring stel ik voor de expertise van de regionale welstandsorganisaties te gaan benutten. Met het initiatief mooiKUST hebben de vier bestaande regionale adviesorganisaties, Stichting Dorp, Stad & Land, Mooi Noord-Holland, Hûs&Hiem en Libau zich overtuigend voor deze inzet gekwalificeerd. Zij adviseren de kustgemeentes en staan dus dicht bij de bouwpraktijk en kunnen daar snel een overzicht en een duiding van geven.

Datum
1 september 2016

Naar een Gebiedsagenda Kust

De kwaliteit van de kust is gebaat bij een goed evenwicht tussen samenhang en verscheidenheid. Denk aan de samenhang in de gegarandeerde openbaarheid van de gehele strandzone en verscheidenheid in de identiteit van kustplaatsen, het karakter van robuuste natuur en de inzet op opties voor het opwekken van duurzame energie. Een Gebiedsagenda Kust zou een effectief initiatief kunnen zijn om tot een gezamenlijk toekomstbeeld op hoofdlijnen te komen, dat verder gaat dan alleen een zonering. De publieke partijen kunnen dan een meer proactieve positie innemen gebaseerd op een de realisatie van een aantal nationale en regionale omgevingsdoelen waarvoor zij een primaire verantwoordelijkheid hebben. De aanpak met gebiedsdialogen op basis van ontwerpelijk onderzoek zoals die momenteel wordt gehanteerd bij de Gebiedsagenda IJsselmeergebied is effectief om – samen met maatschappelijke organisaties, ondernemers en overheden – het speelveld van wensen en belangen in kaart te brengen.

Het IPO zou deze handschoen moeten opnemen, in samenspraak met de meest betrokken departementen IenM, EZ en OCW en de relevante maatschappelijke partijen in het Kustpact. De opgave betreft immers niet alleen de veiligheid van de kust, maar strekt zich uit over de natuurambitie grote wateren, de energietransitie, de visserij, de aantrekkelijkheid voor internationaal toerisme en de omgang met erfgoed. Concreet kan dit worden uitgevoerd met inzet van bestaande instrumenten zoals Atelier X (IenM), Atelier Groene Groei (RVO.nl) en de RCE-werkateliers. Gezien het specifieke karakter van bepaalde kustdelen stel ik voor de Gebiedsagenda op te bouwen vanuit deelsessies voor de Waddenkust, de Hollandse Kust en de Zuidwestelijke Delta.

Het spreekt voor zich dat ik u alle wijsheid en geestdrift toewens die nodig zijn om dit weerbarstige traject tot een mooi eind te brengen. U vindt in mijn opvolger een volwaardige gesprekspartner.

Hoogachtend en met een hartelijke groet,

Namens het College van Rijksadviseurs,

Prof. ir. E.A.J. Luiten

Rijksadviseur voor Landschap en Water